

THE SOCIO-PHILOSOPHICAL INTERPRETATION OF DEVELOPING STUDENTS' CREATIVE THINKING IN THE NEW UZBEKISTAN

Barno Sayfutdinovna Abdullayeva

Doctor of Pedagogical Sciences

Professor at the National Pedagogical University of Uzbekistan

Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: creative thinking, New Uzbekistan, socio-philosophical analysis, students, creativity.

Received: 20.10.25

Accepted: 21.10.25

Published: 22.10.25

Abstract: This article analyzes the development of students' creative thinking in New Uzbekistan from a socio-philosophical perspective. The essence of creative thinking, its role in social development, and the opportunities for fostering creativity among students through higher education reforms, digital technologies, and the integration of national values are discussed. The research methodology is based on philosophical analysis, sociological observation, and a comparative approach. The results indicate that the development of students' creative thinking is closely connected not only with the pedagogical process but also with broader socio-philosophical processes.

YANGI O'ZBEKISTONDA TALABALAR KREATIV FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY-FALSAFIY TALQINI

Barno Sayfutdinovna Abdullayeva

Pedagogika fanlari doktori

O'zbekiston milliy pedagogika universiteti professori

Toshkent, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: kreativ tafakkur, Yangi O'zbekiston, ijtimoiy-falsafiy tahlil, talabalar, ijodkorlik.

Annotatsiya: Ushbu maqolada Yangi O'zbekistonda talabalar kreativ fikrlashini rivojlantirish jarayoni ijtimoiy-falsafiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Kreativ tafakkurning mohiyati, uning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni, oliy ta'lim tizimidagi islohotlar, raqamli texnologiyalar va milliy qadriyatlarning

uyg'unligi asosida talabalarda kreativlikni rivojlantirish imkoniyatlari yoritiladi. Tadqiqot metodologiyasi falsafiy-tahliliy, sotsiologik va komparativ yondashuvlarga asoslangan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, talabalarda kreativ fikrlashni shakllantirish nafaqat pedagogik jarayon, balki kengroq ijtimoiy-falsafiy jarayonlar bilan uzviy bog'liqdir.

СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКАЯ ИНТЕРПРЕТАЦИЯ РАЗВИТИЯ КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ

Барно Сайфутдиновна Абдуллаева

Доктор педагогических наук

Профессор Национального педагогического университета Узбекистана

Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: креативное мышление, Новый Узбекистан, социально-философский анализ, творчество.	креативное мышление, студенты,	Аннотация: В статье рассматривается процесс развития креативного мышления студентов в Новом Узбекистане с социально-философской точки зрения. Раскрыта сущность креативного мышления, его роль в общественном развитии, а также возможности формирования креативности у студентов на основе реформ высшего образования, цифровых технологий и синтеза национальных ценностей. Методология исследования основана на философском анализе, социологическом наблюдении и компаративном подходе. Результаты показывают, что развитие креативного мышления у студентов связано не только с педагогическим процессом, но и с более широкими социально-философскими процессами.
---	--------------------------------	--

Kirish. Yangi O'zbekistonda jamiyat taraqqiyoti uchun intellektual salohiyatning oshishi, innovatsion g'oyalar va kreativ yondashuvlar tobora muhim o'rin egallamoqda. Ta'lim sohasidagi tub islohotlar, yoshlarning ijtimoiy-siyosiy hayotdagi faol ishtiroki va milliy qadriyatlar bilan uyg'unlikda shakllanayotgan yangicha tafakkur davlat rivojlanishining asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Bu jarayonda talabalar nafaqat bilim oluvchi, balki jamiyat taraqqiyotining faol subyektlari sifatida ko'rilmogda. Kreativ fikrlash, ya'ni yangi g'oyalar yaratish, mavjud muammolarga noodatiy yondashuvlar topish va innovatsion qarorlar ishlab chiqish qobiliyati har bir talabaning intellektual rivojida hal qiluvchi o'rin tutadi. Shunday ekan,

talabalarda kreativ tafakkurni rivojlantirish masalasi ijtimoiy-falsafiy tahlilni talab qiluvchi dolzarb mavzu hisoblanadi.

Adabiyotlar sharhi. Dunyo ilm-fanida kreativlik masalasi ko'plab olimlar tomonidan turlicha talqin qilingan. J. Gilford tomonidan ilgari surilgan divergent tafakkur nazariyasi kreativlikni noodatiy fikrlash, ya'ni muammoni bir nechta variantlarda hal qilish qobiliyati sifatida tushuntiradi. E. Torrance kreativlikni o'lchash uchun maxsus testlar ishlab chiqqan va bu jarayonni shaxsning o'ziga xos tafakkur shakli sifatida ko'rsatgan. Maslou va Rojers kabi gumanistik psixologiya vakillari esa kreativlikni insonning o'zini namoyon qilishi, ichki imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishi deb talqin qilganlar.

O'zbekistonda ham ijodiy tafakkur masalasi ilmiy tadqiqotlarning markazida turibdi. V. Karimova va N. Abdullayeva tadqiqotlarida ijodiy faoliyatni rivojlantirishning psixologik va pedagogik sharoitlari tahlil qilingan. Sh. Shodmonov esa yoshlarning yangicha fikrlashini ta'lim tizimidagi islohotlar va zamonaviy texnologiyalar bilan bog'lab o'rganadi. Shu bilan birga, falsafiy adabiyotlarda kreativlik jamiyat taraqqiyotining drayveri sifatida talqin etiladi. Habermasning kommunikativ faoliyat nazariyasida erkin muloqot va tanqidiy fikrlash ijtimoiy taraqqiyotning asosi sifatida baholanadi. Alvin Toffler o'zining "Uchinchi to'lqin" asarida kreativ tafakkurni sivilizatsion jarayonlarning bosh omili sifatida ko'rsatadi.

Mazkur nazariy qarashlar shuni ko'rsatadiki, kreativ tafakkur individual jarayon bo'lish bilan birga, ijtimoiy-falsafiy omillar bilan ham chambarchas bog'liq. Yangi O'zbekiston sharoitida esa bu jarayon ta'lim tizimi, milliy qadriyatlar va global axborot oqimlari bilan birgalikda shakllanmoqda.

Metodologiya. Tadqiqotda kreativ tafakkurning mohiyatini va uning Yangi O'zbekistondagi rivojlanish jarayonini ijtimoiy-falsafiy tahlil qilish asosiy metodologik yondashuv sifatida tanlandi. Falsafiy-tahliliy metod yordamida kreativlikning mohiyati va jamiyatdagi o'rni izohlandi. Sotsiologik kuzatuv talabalarning ta'lim jarayonidagi ishtiroki va kreativ faoliyatini o'rganishga imkon berdi. Komparativ yondashuv orqali xorijiy tajribalar bilan O'zbekiston sharoitidagi jarayonlar qiyoslandi. Kontent-tahlil usuli esa davlat dasturlari, strategik hujjatlar va ilmiy adabiyotlarni o'rganish imkonini berdi. Ushbu metodlar uyg'unligi mavzuni kengroq qamrab olish va ilmiy asoslangan xulosalarga kelishga imkon yaratdi.

Natijalar. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, Yangi O'zbekiston sharoitida talabalar kreativ tafakkurini rivojlantirish uchun bir nechta muhim omillar mavjud. Avvalo, ta'lim tizimidagi islohotlar – kredit-modul tizimi, loyiha asosida o'qitish va STEAM yo'nalishining joriy etilishi talabalar ongida mustaqil fikrlash va yangi g'oya yaratishga qulay sharoit yaratmoqda. Ikkinchidan, raqamli texnologiyalar va onlayn ta'lim platformalari talabalarni mustaqil

izlanishga, kreativ yondashuvlarni sinab ko'rishga undamoqda. Uchinchi muhim omil sifatida ijtimoiy muhitni ko'rsatish mumkin. Talabalar klublari, yoshlar ittifoqi, turli forumlar va startap loyihalar talabalar faoliyatida kreativ yondashuvlarni qo'llashga yordam bermoqda. Shuningdek, milliy-ma'naviy qadriyatlar bilan zamonaviy ta'lim usullarining uyg'unligi ham kreativ tafakkurni rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bu jarayonlarda talabalarning ijtimoiy mas'uliyat hissi, jamiyat taraqqiyotiga hissa qo'shish intilishi yanada kuchaymoqda.

Muhokama. Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, kreativ tafakkurni rivojlantirish faqat ta'lim jarayoni bilan chegaralanmaydi, balki kengroq ijtimoiy-falsafiy jarayonlar bilan chambarchas bog'liq. Yangi O'zbekiston sharoitida talabalar uchun yaratilayotgan imkoniyatlar ularning erkin fikrlashini qo'llab-quvvatlamokda. Shu bilan birga, ba'zi muammolar ham mavjud. Jumladan, an'anaviy baholash tizimining ustuvorligi ijodiy yondashuvlarni cheklab qo'yadi. Ba'zi talabalar xato qilishdan cho'chib, kreativ tashabbus ko'rsatishga jur'at eta olmaydi. Pedagoglarning hammasi ham zamonaviy kreativ metodlardan foydalanishga tayyor emas. Bu muammolarni hal qilish uchun kreativ faoliyatni qo'llab-quvvatlovchi institutsional mexanizmlarni kuchaytirish zarur. Xususan, kreativ fikrlarni rag'batlantirish, startap loyihalarini moliyaviy qo'llab-quvvatlash, baholash tizimini yangicha mezonlar asosida shakllantirish va pedagoglarning malakasini oshirish dolzarb vazifalardan hisoblanadi.

Xulosa. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, Yangi O'zbekistonda talabalar kreativ tafakkurini rivojlantirish – ijtimoiy-falsafiy taraqqiyotning muhim shartidir. Kreativlikni shakllantirish uchun ta'lim islohotlari, raqamli texnologiyalar, ijtimoiy muhit va milliy qadriyatlarning uyg'unligi ta'minlanishi lozim. Talabalarni startaplar va ilmiy-tadqiqot faoliyatiga keng jalb etish, ularda erkin va tanqidiy tafakkurni shakllantirish jamiyat taraqqiyotiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Falsafiy jihatdan qaraganda, kreativ tafakkur shaxs erkinligi va ijtimoiy mas'uliyatning uyg'unlashuvi sifatida talqin qilinadi. Shu bois, Yangi O'zbekistonning ijtimoiy-falsafiy strategiyalarida talabalar kreativ fikrlashini rivojlantirish ustuvor vazifalardan biri sifatida qaralishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Guilford J.P. The Nature of Human Intelligence. – New York: McGraw-Hill, 1967.
2. Torrance E.P. Creativity in the Classroom. – New Jersey: Prentice Hall, 1998.
3. Habermas J. The Theory of Communicative Action. – Boston: Beacon Press, 1984.
4. Toffler A. The Third Wave. – New York: Bantam Books, 1980.
5. Karimova V. Psixologiya va ta'lim muammolari. – Toshkent: TDPU, 2019.
6. Shodmonov Q. O'zbekiston ta'lim islohotlari va yoshlar tafakkuri. – Toshkent: Ma'naviyat, 2021.

7. Abdullayeva N. Ijodiy tafakkurni rivojlantirishda pedagogik shart-sharoitlar. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.